

USA dóó tohónanídi kéyah la' dahnáánástá Hawaii deilnínígíí haayit'éego k'é ahidi'ní

USA Wáashindoondéé' 1826 yihxah yéédáá' díí Hawaiiidi bitsi' yishtlizhii kéedahat'ínígíí éí t'áábí biwáashindoon hólóogo binahjí' bitsi' yishtlizhii ídlíígo bee béého'dílzín dooleel' dadíiniid.

U.S. bisiláo táłkaa' deikáhígíí díí Hawáa'ii yik'ideez'íígo hoolzhiizh. T'áá náás hodeeshzhiizhgo U.S.dóó halne'é nilíígo díí U.S. bidahnaat'a'í Hawáa'iidi dahyistsooz dóó k'ad éí díí bee bik'i adéest'íí' dooleel' dadíiniid. Díí asdzání ach'eeke' nilíígo yaa hadzíí éí díí biyi'gi yíidííłtah <http://www.kanakamaolipower.org/history.php>).

U.S. éí Hawáa'ii áyaa iidoot'á, ákonidi díí naaltsoos bee ałgha'diit'aahii ha'nínígíí la' ályaa dóó náána la' keyah ałdó' bíł ałhiih yidzoh díí éí Louisiana dóó Florida dóó Texas ákólyaa silíí'. Díí naaltsoos bee ałgha'deet'ánígíí éí díí Dine'é nilínígíí t'áá bí biWáashindoon hólóogo yinahjí' t'áábí ak'inidaaldzil dooleel' ho'doo'niid éí 1893 yihxah yéédáá'.

1959 yéédáá' díí USA dóó Hawáa'ii ałhxiih dookah dóó t'áá la' bizhi'go ádoolníł ha'niigo baa yánaánaáti'. Áko díí siláołtsoo' t'éíya binahjí' t'áá áko hodoo'niid áají' Hawáa'ii ashdladiin kéyah góne' bee bi'dééji' áko díí USA yiyaa'jí' dadiikaii.

Díí ń Hawáa'ii éí ts'ídah t'ahdii kéyah ayóó'anoolnin dóó Diné kééhat'ínígíí nizhónigo chida'ahool'í dííjįdi, ákonidi díí USA t'ahdii yee adíhólníih dóó haanízágóó éí ákót'ée dooleel'.

Díigi át'éego éí saad bee yáti' dííjįdi: Nihxí Americans ts'ídí aláahgo yá'áhoot'éehgo nihł hahoodzo dóó doo héida nihiláahgo át'ée da.

Díí éí nínaásgóó ółta' góne' bee da'néetįįł díí éí áhá'ní...." Nihł íłjįdóó t'áá altsxoní díníłzin"

Hawáa'ii Dine'é éí ádaaní doo t'áá k'ad America biyaa iikaii da yidiiskáágóó.

Hoolzhishdéé' al'áá Diné'é kéyah bíł hadihwiisdzogóó díí t'áá nihí nihi wáashindoon dahólóó dóó t'áá nihí ak'indadiikaii ha'niigo hoolzhish. Díí bitsi' yishtlizhii kéedahat'íígóó baa hane' k'asdáá' t'áá alhxeelt'éego Baa dahane' díí bee haz'ánii bik'eh dahonool'í dabidi'niigo búghahí yik'ee ti'dahooznii'. Díí yidiiskáágóó lahgo át'éego ánídoolníł daanigo yaa yádaalti' lá díí Hawáa'iidi Diné kéedaht'ínígíí. Háadidah léi' lahgo ádzaago éí ts'ídá bohónéedzágago Wáashindoon biyoolwoł dooleel'. Díí éí t'áá altsogóó naaltsoos bee nidanideeh dooleel' náána nilch'ih naalkidí biyi'jį' bee na'alkaahí ádaat'éhígíí ałdó' dabi'yi' dooleel'.